

ADAPTACIJOS SUTRIKIMO – NAUJO MODULIO 8 SKALĖS – VAIKŲ IR PAAUGLIŲ VERSIJOS VADOVAS (ADNM-8-CA)

Adaptacijos sutrikimo – naujo modulio 8 skalė – vaikų ir paauglių versija (ADNM-8-CA)

Adaptacijos sutrikimo – naujo modulio 8 skalė – vaikų ir paauglių versija (ADNM-8-CA) yra adaptacijos sutrikimo reakcijų įvertinimo instrumentas, skirtas **12-18 metų amžiaus vaikams ir paaugliams**. ADNM-8-CA yra parengtas remiantis TLK-11 klasifikacija. Instrumentą sudaro dvi dalys: 16-os stresorių sąrašas bei 8 teiginiai, susiję su adaptacijos sutrikimo simptomais. Vaikų ir paauglių stresorių sąrašą sudaro įvykiai, susiję su mokyklos veikla, savo ar artimųjų sveikata, finansine padėtimi šeimoje ar santykiais su kitais. Taip pat yra galimybė įrašyti papildomą stresorių, kurio nebuvo pateiktame sąrašė. Pildant šią skalę yra prašoma pažymėti visus stresorius, su kuriais vaikas ar paauglys susidūrė **per praėjusius dvejus metus**. Antroji ANDM-8-CA skalės dalis sudaryta iš 8 teiginių, kuriuos respondentas turi įvertinti skalėje nuo 1 iki 4, kur 1 – niekada, 4 – dažnai. ADNM-8-CA skalės teiginiai suskirstyti į dvi TLK-11 išskirtas adaptacijos sutrikimo simptomų subskales – įkyrių minčių (4 teiginiai) ir prisitaikymo sunkumų (4 teiginiai) subskales.

ADNM-8-CA yra atviros prieigos instrumentas, kurio naudojimui ar vertimui į kitas kalbas autorių sutikimas nėra reikalingas.

ADNM-8-CA metodikos lietuviškos versijos psichometriniai duomenys

Originali ADNM-8 lietuviška versija skirta suaugusiems asmenims buvo kurta ir validuota bendradarbiaujant VU Psichotraumatologijos centro ir Ciuricho universiteto (Šveicarija) mokslininkams (Kazlauskas et al., 2018) plačios apimties suaugusiųjų tyrime, kuriame dalyvavo 1174 asmenys (amžius $M = 34,85$; $SD = 11,46$). Tyrimo rezultatai patvirtino, kad ADNM-8 instrumento patikimumas ir konstrukto validumas pakankami bei metodika gali būti naudojama Lietuvos populiacijoje (Kazlauskas et al., 2018). ADNM-8-CA skalė buvo adaptuota 1745 Lietuvos ($n = 832$) ir Japonijos ($n = 913$) vaikų ir paauglių imties tyrime (Abe et al., 2022). Lietuvos tyrimo dalyvių amžiaus vidurkis buvo 16,17 ($SD = 1,34$), Japonijos tyrimo dalyvių amžiaus vidurkis – 14,93 ($SD = 1,67$). Visų ADNM-8-CA lietuviškos versijos instrumento teiginių vidinio suderintumo rodiklis *Cronbach* $\alpha = 0,93$, poskalių – įkyrių minčių subskalės *Cronbach* $\alpha = 0,91$, prisitaikymo sunkumų subskalės *Cronbach* $\alpha = 0,84$. Patvirtinamosios faktorinės analizės rezultatai patvirtino, kad ADNM-8-CA metodikos konstrukto validumas yra pakankamas.

ADNM-8-CA metodikos administravimas

ADNM-8-CA metodiką gali naudoti psichikos sveikatos specialistai: gydytojai ir psichologai, rekomenduojama baigti specializuoto psichotraumatologinio įvertinimo mokymus. Naudojant ADNM-8-CA metodiką būtina laikytis Tarptautinių ir Lietuvos testų naudojimo reglamentų (ITC, 2013; LPS, 2014) ir profesinės (medikų/psichologo) etikos reikalavimų. Klausiant vaiko ar paauglio apie jam skaudžius patyrimus būtina laikytis nuostatos, kad negalime pakenkti asmeniui. Vaikams ir paaugliams, kurie pildo šį klausimyną, turi būti suteikta tinkama psichologinė pagalba, jeigu jos prireiktų, arba būtina informuoti jį ir jo tėvus/globėjus, kur galima kreiptis dėl profesionalios psichologinės pagalbos. **Remiantis ADNM-8-CA metodika, negalima diagnozuoti Adaptacijos sutrikimo, šis instrumentas gali būti naudojama tik įvertinant Adaptacijos sutrikimo simptomatikos išreikštumą / riziką.**

ADNM-8-CA įverčių skaičiavimas

Metodiką sudaro dvi subskalės ir bendras įvertis. Klausimai skaičiuojami nuo 1 (nėra simptomo) iki 4 balų (simptomas labai stipriai išreikštas). Subkalių įvertis yra subskalę sudarančių teiginių įverčių suma.

ADNM-8-CA **įkyrių minčių** subskalę sudaro: 1, 2, 4, 5 teiginiai.

ADNM-8-CA **prisitaikymo sunkumų** subskalę sudaro: 3, 6, 7, 8 teiginiai.

ADNM-8-CA bendro įverčio įvertinimas yra visų metodiką sudarančių teiginių įverčių suma.

Įvertis lygus ar didesnis nei 23 nurodo Adaptacijos sutrikimo riziką (Zelviene et al., 2020).

Jeigu kiltų kokių nors klausimų dėl ADNM-8-CA metodikos lietuviškos versijos naudojimo, prašome kreiptis į Vilniaus universiteto Psichotraumatologijos centrą (M. K. Čiurlionio g. 29, 203 kab., LT-03100, Vilnius), el.paštas: psichotraumatologija@fsf.vu.lt.

Literatūra

Abe, K., Daniunaite, I., Truskauskaitė-Kuneviciene, I., Sugimura, K., Zelviene, P., Hihara, S., Kamite, Y., Kazlauskas, E. (2022). Cross-Cultural Comparison of ICD-11 Adjustment Disorder Prevalence and Its Risk Factors in Japanese and Lithuanian Adolescents. *Brain Sciences*, 12(9), 1172. <https://doi.org/10.3390/brainsci12091172>

International Test Commission (2001). *International Guidelines for Test Use*, *International Journal of Testing*, 1(2), 93-114. https://doi.org/10.1207/S15327574IJT0102_1

Kazlauskas, E., Gegieckaite, G., Eimontas, J., Zelviene, P., & Maercker, A. (2018). A brief measure of the international classification of diseases-11 adjustment disorder: investigation of psychometric properties in an adult help-seeking sample. *Psychopathology*, 51(1), 10-15. <https://doi.org/10.1159/000484415>

Lietuvos psichologų sąjunga (2014). Testų naudojimo reglamentas. *Parengė LPS Psichologinio įvertinimo komitetas*.

Maercker, A., Einsle, F., Köllner, V. (2007). Adjustment disorders as stress response syndromes: A new diagnostic concept and its exploration in a medical sample. *Psychopathology*, 40, 135-146. <https://doi.org/10.1159/000099290>

Zelviene, P., Kazlauskas, E., & Maercker, A. (2020). Risk factors of ICD-11 adjustment disorder in the Lithuanian general population exposed to life stressors. *European Journal of Psychotraumatology*, 11(1), 1708617. <https://doi.org/10.1080/20008198.2019.1708617>

ADAPTACIJOS SUTRIKIMO – NAUJO MODULIO 8 SKALĖ – VAIKŲ IR PAAUGLIŲ VERSIJA (ADNM-8-CA)

Žemiau pateiktos stresą keliančios gyvenimo situacijos. Prašome tavęs pažymėti situacijas, su kuriomis susidūrei **PER PRAĖJUSIUS DVEJUS METUS** ir dėl kurių **šiuo metu patiri** labai didelių sunkumų. Atsakyk į visus klausimus iš eilės. Pažymėk visas tau tinkamas situacijas.

<i>Situacija</i>	<i>Taip</i>	<i>Ne</i>
1. Tėvų/globėjų skyrybos.	☐	☐
2. Mokyklos pakeitimas.	☐	☐
3. Gyvenamosios vietos pakeitimas/persikraustymas gyventi į kitą vietą.	☐	☐
4. Persikraustymas gyventi į kitą šalį.	☐	☐
5. Vieno ar abiejų tėvų / globėjų išvykimas gyventi į kitą šalį.	☐	☐
6. Artimo šeimos nario mirtis.	☐	☐
7. Artimo šeimos nario sunki liga.	☐	☐
8. Tavo paties sunki liga.	☐	☐
9. Patyčios.	☐	☐
10. Brolio/sesės gimimas.	☐	☐
11. Finansiniai sunkumai šeimoje.	☐	☐
12. Nutrūkusi draugystė.	☐	☐
13. Išsiskyrimas su vaikinų / mergina.	☐	☐
14. Dideli konfliktai šeimoje.	☐	☐
15. Sunkumai ir nesėkmės mokantis mokykloje.	☐	☐
16. Artimo žmogaus mėginimas nusižudyti.	☐	☐
17. Kita stresą sukėlusią gyvenimo situaciją (<i>įrašyk situaciją, jei jos neradai sąraše</i>):		

Psichotraumatologijos centras

Vilniaus universitetas, Psichologijos institutas

Situacijos, kurias prieš tai žymėjai, gali turėti įvairių pasekmių tavo savijautai ir elgesiui. Žemiau pateikti teiginiai apie streso reakcijas, kurias gali sukelti šios situacijos. Prašome pažymėti, **KAIP DAŽNAI PER PASTARĄJĄ SAVAITĘ** tau pasireiškia pateiktos reakcijos (nuo „niekada“ iki „dažnai“).

	Dažnumas per pastarąją savaitę			
	Niekada	Retai	Kartais	Dažnai
1. Nuolat galvoju apie stresą keliančią situaciją(-as).	☐	☐	☐	☐
2. Vis pagalvoju apie stresą keliančią situaciją(-as) ir tai man sukelia daug sunkumų.	☐	☐	☐	☐
3. Man sunku sukaupti dėmesį dėl stresą keliančios situacijos(-ų).	☐	☐	☐	☐
4. Nuolat užplūsta prisiminimai apie stresą keliančią situaciją(-as) ir niekaip negaliu jų sustabdyti.	☐	☐	☐	☐
5. Mano mintys nuolat sukasi apie dalykus, primenančius stresą keliančią situaciją(-as).	☐	☐	☐	☐
6. Man nepatinka eiti į mokyklą ar rūpintis kasdieniais buitinais dalykais dėl stresą keliančios situacijos(-ų).	☐	☐	☐	☐
7. Nebegaliu ramiai miegoti dėl stresą keliančios situacijos(-ų).	☐	☐	☐	☐
8. Apibendrinant, stresinė situacija(-os) stipriai paveikė mano asmeninius santykius, mano laisvalaikį ir kitas svarbias veiklas mano gyvenime.	☐	☐	☐	☐

DĖKOJAME, KAD SKYRĖTE LAIKO ATSAKYTI Į PATEIKTUS KLAUSIMUS

© Maercker, Einsle, Köllner, 2007

© Revizuota lietuviška suaugusiųjų versija Kazlauskas, Želvienė, 2017. Adaptuota ADN-8 vaikų ir paauglių versija priklauso VU Psichotraumatologijos centrui.

Versija 2023 02 21